

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Průzkum

realizovaný v rámci projektu „Posilování sociálního dialogu v zemědělství v oblastech trvale udržitelného rozvoje zemědělství a venkova – 2. etapa, registrační číslo projektu CZ.03.1.52/0.0/0.0/18_094/0010453, financovaný ESF prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost a státního rozpočtu ČR

Poskytovatel dotace: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR

Příjemce dotace: Odborový svaz pracovníků zemědělství a výživy-Asociace svobodných odborů ČR (OSPZV-ASO ČR)

Partner projektu: Českomoravský svaz zemědělských podnikatelů (ČMSZP)

Průzkum

zaměřený na trvale udržitelný rozvoj

zemědělství a venkova v době

4. průmyslové revoluce

Praha

2022

Úvod

Trvale udržitelný rozvoj zemědělství a venkova v době 4. průmyslové revoluce a generační obměna je rozsáhlé téma, které se dotýká řady oblastí a odvětví. Podle demografických údajů se v Evropské unii neustále snižuje podíl osob v produktivním věku a současně roste poměrný počet důchodců. V rámci obou pilířů společné zemědělské politiky (SZP) se tato široká otázka generační obměny řeší prostřednictvím různých opatření a nástrojů, k nimž patří například přímé platby, pomoc při zakládání nových podniků pro mladé zemědělce, finanční nástroje, spolupráce, investice, předávání znalostí, poradenské služby nebo roční či jednorázové platby pro zemědělce způsobilé k podpoře v rámci režimu pro malé zemědělce, kteří svůj podnik trvale převedou na jiného zemědělce.

Ve všech členských státech byly za jeden z hlavních problémů, které je třeba překonat v zájmu přilákání mladých lidí do tohoto odvětví, označeny příjmy zemědělců. Otázka nízkých příjmů zemědělců a rozdílné výše příjmů v zemědělství a v ostatních odvětvích ve stejných, převážně venkovských regionech, byla zmiňována opakovaně.

Většina mladých zemědělců upozorňovala na složitost a byrokratickou zátěž, která je se SZP spojena, zejména co se týče podmíněnosti a žádostí o poskytnutí podpory v rámci tohoto režimu plateb.

Mladí zemědělci jsou si vědomi toho, že je nutné zachovat v EU co nejvyšší normy produkce, domnívají se však, že dovážení zemědělských produktů, které neodpovídají normám platným v EU, jim znemožňuje prodávat produkty za spravedlivé ceny a dosáhnout spravedlivých výnosů z prodeje. Irsko, Francie a Polsko v této souvislosti uvedly zejména dohodu s Mercosurem a Polsko poukázalo rovněž na problémy, které působí dovoz produktů z Ukrajiny. Itálie se pak dotýkáji dvoustranné dohody, které jsou uzavírány se středomořskými státy.

Ve většině členských států bylo za jeden z problémů označeno zajištění přístupu k nízkonákladovému financování investic a toku peněz.

Generační obměně brání nedostatečná dostupnost a mobilita půdy, jež byla způsobena její koncentrací, a také absence odpovídajícího systému odchodu do důchodu.

Řada mladých zemědělců objasnila problémy, které práce zemědělce přináší z hlediska životního stylu – patří k nim například nízké příjmy, bydlení v odlehlých oblastech, nedostatek základních služeb (včetně širokopásmového připojení) a sociální izolace.

Velká většina dotázaných subjektů je toho názoru, že pomoc poskytovaná mladým zemědělcům při zahajování činnosti nezahrnuje dostatečnou finanční podporu pro založení zemědělského podniku.

Více než polovina dotázaných subjektů se domnívá, že generační obměně brání skutečnost, že ve stávajícím období 2014–2020 již v rámci SZP není poskytována podpora při předčasném odchodu do důchodu, jako tomu bylo v období předcházejícím, tj. v letech 2007–2013.

Většina začínajících mladých zemědělců nepřichází z jiných odvětví, aby založila nový podnik, nýbrž přebírá podnik existující. Z tohoto důvodu přikládají dotázané subjekty prvořadý význam opatřením k usnadnění tohoto procesu. Pokud budou opatření zaměřena jen na nové podnikatele, bude možné dosáhnout pouze částečného úspěchu (výjimku představuje Itálie, kde mnoho nových podnikatelů přichází z jiných odvětví). Úspěšnost generační obměny do značné míry závisí na co nejefektivnějším předání zemědělského podniku.

Vnitrostátní právní rámce týkající se převodu zemědělských podniků byly ve většině členských států shledány nedostatečnými, což ztěžuje přístup k převodu podniků jak pro převodce, tak pro nabyvatele.

Z průzkumů uskutečněných v Maďarsku vyplývá, že pro subjekty údajů jsou největším problémem administrativní úkony, které je nutné provést při předání podniku (změna úředního povolení, převod aktiv, přijetí žádostí, převzetí zadaných zakázek a poskytnutých grantů).

Vedle opatření SZP hrají při podpoře generační obměny důležitou roli také vnitrostátní právní předpisy.

Mezi mladými zemědělci je jen malý podíl mladých žen, které se ujímají řízení zemědělských podniků.

Velká většina dotázaných subjektů je toho názoru, že příspěvek k příjmům, který je mladým zemědělcům poskytován prostřednictvím přímých plateb, představuje rozhodující faktor při volbě tohoto povolání. Panuje totiž pevné přesvědčení, že bez této doplňkové podpory by většina mladých zemědělců nebyla schopna tuto profesi začít vykonávat.

Zhruba dvě třetiny dotázaných subjektů se rovněž domnívají, že pokud by byla doba poskytování plateb mladým zemědělcům prodloužena ze stávajících 5 let například na 10 let, účinněji by to pomohlo přilákat nové podnikatele.

Platby pro mladé zemědělce jsou rovněž obtížně přístupné, poněvadž v souladu s ustanoveními SZP na období 2014–2020 v této oblasti nepřesahují rozpočtové prostředky, které jim byly členskými státy přiděleny, 2 % vnitrostátních přidělů na přímé platby. Je tedy zřejmé, že mnohým mladým zemědělcům jsou tyto platby odpírány kvůli nedostatku rozpočtových prostředků.

Vedle opatření v rámci prvního a druhého pilíře SZP mohou generační obměnu podpořit další nástroje:

- přijetí komplexních právních předpisů na úrovni členských států ohledně přebírání zemědělských podniků další generací, které by pojímaly zemědělský podnik jako celek,
- vypracování praktických příruček týkajících se administrativních úkonů při převodu

- zemědělských podniků a otázek dědického práva (například informačních brožurek o daňových záležitostech, souboru nástrojů pro převodce a nabyvatele, dědice atd.),
- podpora komunikace mezi generacemi (pořádání fór, akcí a školení a šíření osvědčených postupů a příkladů).

Efektivní provozování zemědělských činností vyžaduje velké množství kapitálu a investic. Mladí začínající zemědělci zpravidla nemají k dispozici zdroje, které jsou k tomu zapotřebí, měli by však mít možnost naplánovat rozvoj svého podniku v dlouhodobém horizontu a činit nezbytné investice. To vyžaduje zajištění předvídatelných podmínek, co se týče financování, a to zejména prostřednictvím dostupných finančních nástrojů a přiměřených opatření pro řízení rizik.

Nástroje prvního a druhého pilíře SZP představují dobrý základ pro financování, a měly by tudíž být v rámci SZP na období 2021–2027 dále rozvinuty. Například je nutné, aby přímá podpora zahrnovala doplňkovou podporu určenou mladým zemědělcům, jež bude dosahovat výše 2 % rozpočtu na SZP (první a druhý pilíř), a aby byla prodloužena doba jejího poskytování. Je rovněž nezbytná rozsáhlejší a mnohostranná podpora v rámci zdrojů vyčleněných na rozvoj venkova – vedle kapitálové podpory poskytované mladým zemědělcům při zahajování činnosti je důležité zajistit, aby měli přístup k příležitostem rozvoje, díky nimž budou moci posílit svou konkurenceschopnost (podpora při investování s cílem zvýšit konkurenceschopnost, investice do hmotných aktiv, pobízení k využívání inovativních technologií a prosazování ekologických a energeticky účinných investic). Současně je třeba diverzifikovat činnost a vytvořit řadu pracovních míst mimo zemědělské odvětví.

Je třeba zvážit zavedení nového mechanismu financování, v jehož rámci by byla poskytována rozsáhlejší podpora mladým lidem, kteří přebírají nebo dědí zemědělský podnik.

Zemědělství není při volbě povolání dostatečně atraktivní a mnozí toto odvětví opouštějí.

Pro zvýšení jeho atraktivity by bylo důležité koordinovaným způsobem provádět informační a poradenské programy.

K zakládání a úspěšnému fungování samostatných zemědělských podniků by mohly významně přispět vzdělávací programy sloužící k rozvoji podnikatelských dovedností.

Je mimořádně důležité, aby měli mladí zemědělci přístup k různým způsobům předávání praktických znalostí. K tomuto účelu lze využít řadu různých nástrojů – patří sem vzdělávací a poradenské systémy určené mladým zemědělcům a zaměřené na konkrétní znalosti v oblasti zakládání a provozování podniku, stáže v zemědělských podnicích, výměnné pobyty v rámci programu Erasmus+, profesní dráhy, výměna zkušeností, služby v počáteční fázi či prezentace osvědčených postupů.

Průzkum v rámci projektu Posilování sociálního dialogu v zemědělství v oblastech trvale udržitelného rozvoje zemědělství a venkova – 2. etapa, registrační číslo projektu CZ.03.1.52/0.0/0.0/18_094/0010453, financovaný ESF prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost a státního rozpočtu ČR byl zaměřen na trvale udržitelný rozvoj zemědělství a venkova v době 4. průmyslové revoluce a zejména na tyto oblasti:

- Práce v zemědělství jako prestižní záležitost
- Co konkrétně může přispět k trvale udržitelnému rozvoji zemědělství a venkova
- Co je to precizní zemědělství
- Co konkrétně může přispět k trvale udržitelnému rozvoji zemědělství a venkova Je dostatečná infrastruktura pro práci v zemědělství, aby se život na venkově mohl rozvíjet
- Jak mít dostatek relevantních informací k Společné zemědělské politice EU po roce 2020+
- Motivace k podnikání zemědělství.

V rámci průzkumu bylo osloveno 500 respondentů cílové skupiny a byl prováděn na celém území ČR. Průzkum byl zpracován prostřednictvím anonymního dotazníkového šetření. Na průzkumu spolupracovali členové realizačního týmu projektu.

DOTAZNÍK

1) Chcete zůstat v produktivním věku na venkově?
2) Co konkrétně může přispět k trvale udržitelnému rozvoji zemědělství?
3) Co konkrétně může přispět k trvale udržitelnému rozvoji venkova?
4) Uvedte důvody, proč si myslíte, že mladí lidé utíkají z venkovských oblastí do měst.
5) Uvedte důvody, proč si myslíte, že mladí lidé nechtějí pracovat v oboru zemědělství.
6) Myslíte si, že práce v zemědělství je prestižní záležitostí?
7) Máte představu o tom, co je to precizní zemědělství?
8) Dokážete stručně definovat Společnou zemědělskou politiku?
9) Máte dostatek informací k Společné zemědělské politice EU po roce 2020+?
10) Co konkrétně může přispět k trvale udržitelnému rozvoji venkova?
11) Co by vás motivovalo proto, abyste začali podnikat v zemědělství nebo na venkově?

Výstupy z rozhovorů a kulatých stolů

V rámci aktivit projektu i přes covidová opatření jsme se měli možnost setkat se studenty středních a vysokých škol. I díky tomu jsme měli možnost distribuovat dotazník se zaměřením na budoucnost zemědělství a venkova. V rámci tohoto šetření jsme se s našimi dotazníky oslovili vybrané skupiny lidí. Díky této metodě je možné sesbírat velké množství dat s méně podrobnými informacemi.

Zprvu jsme dotazníky měly písemný charakter, ale na základně primárních výstupů jsme zvolili dotazníkové šetření formou ústního sdělení s prvky řízeného rozhovoru.

Když jsme se zeptali (*pozn. formou řízeného rozhovoru*), jaké konkrétní technologie vidí resp., které si představují v návaznosti na 4. průmyslovou revoluci a mají návaznost na zemědělství a venkov, tak nejčastější odpovědí bylo slovní spojení: **inovativní věci**.

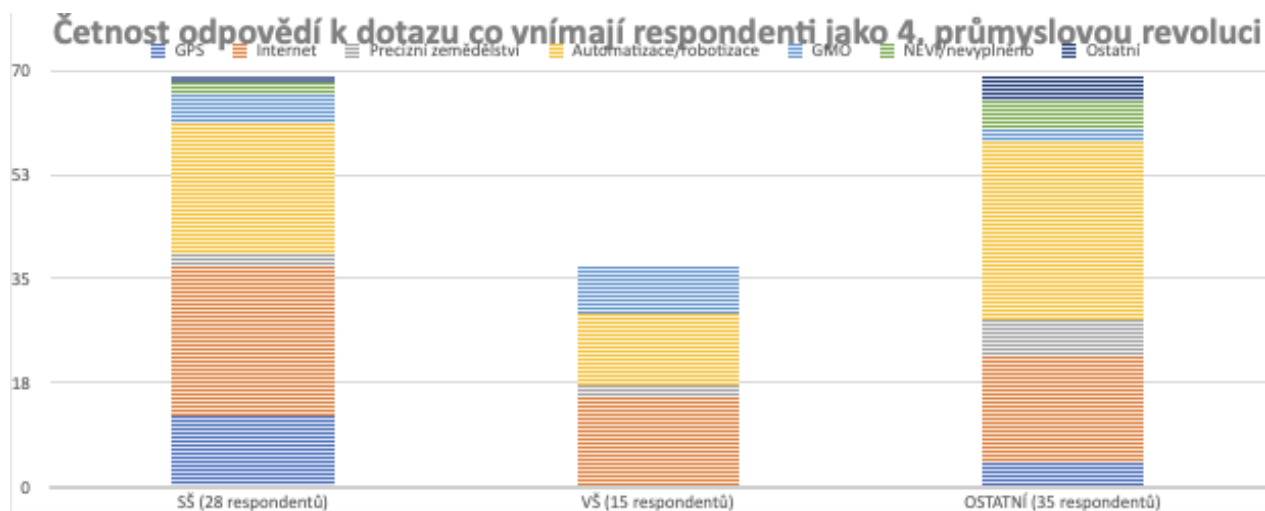
Následně jsme se dostali k vysokorychlostnímu internetu, GPS, menší část respondentů odpověděla precizní zemědělství, autonomní vozidla, GMO či jiné genetické metody, které pomáhají odolnosti proti chorobám, apod.

Další blíže specifikovat neuměli.

Rozdělení respondentů:

- 1) Střední odborné školy se zaměřením na zemědělské obory
- 2) Vysokoškolští studenti
- 3) Ostatní – osoby 40+ (zemědělci, finální konzumenti, pedagogové, apod.) - z jejich rozhovorů pro dotazník, jsme vybrali citace na závěr tohoto dokumentu. Vybrali jsme pouze některé, protože ty, které se opakovali jsme nechtěli zbytečně citovat.

Z rozhovoru se středoškoláky a skupinou ostatní (*pozn. skupina ostatní obsahovala respondenty v produktivním věku, kteří nesplňovali zařazení do definice studenta SŠ nebo VŠ*) vyplynulo, že to, že se kolem nich nějaká průmyslová revoluce odehrává je vnímáno zejména z pohledu uživatelského (vysokorychlostní internet, automatizace). Pokud jde o doplňující otázku – v návaznosti na zemědělství, tak se odpovědi rozšířili. U skupiny ostatní se objevily odpovědi jako jídlo bez pesticidů, autonomní traktor, nepoužívání chemie. U respondentů SŠ a VŠ už zazněli přesnější definice – GPS, RTK, drony či šlechtění (vč. GMO). Část respondentů aktivních v zemědělském sektoru odpověděla podobně.

Shrnutí

V návaznosti na diskuse, které proběhly po sběru odpovědí a také z kulatých stolů se podařilo označit v rámci tématu Proměna venkova v době 4. průmyslové revoluce za limitující zdroje ve formě lidského kapitálu, infrastruktury, technologií a služeb.

Celkem jsme obdrželi 175 odpovědí (zpětnou vazbu), ale pouze od 78 osob. Celkový počet oslovených osob byl 150, tedy návratnost byla 52 %.

Nejčetnější výsledek toho, co označují respondenti, tzn. vnímají jako hybatele Proměny venkova v návaznosti na průmyslovou revoluci 4.0 v kontextu zemědělství byla: automatizace/robotizace (64x), následoval internet vč. technologií spjatých s jeho přítomností/využitím (58x), následováno technologiemi přenosu dat (16x).

Strukturované rozhovory - citace účastníků

Technika rozhovoru byla doplněna poté, co návratnost písemného dotazníku byla téměř nulová. Při provádění byl použit nestrukturovaný rozhovor, což kladlo na tazatele poměrně velké nátoky zejména na odbornost v dané profesi.

V rámci osobní interakce jsme s respondenty rozhovořili, tudíž jsme získali i konkretizovanější odpovědi. Kladené otázky byly volného charakteru, tedy respondentům jsme nenabízeli žádnou variantu odpovědi. I proto měli volný prostor ke svému vyjádření a často jsme se dostali i mimo téma, proto ne všechno mohlo být využito pro potřeby této studie a bylo z šetření vyřazeno.

Nevýhodou bylo z našeho pohledu velmi náročné zpracování finálního dotazníku.

Skupina, námi označena za Ostatní, byla oproti skupině SŠ a SŠ více interaktivní a konkrétnější. Nicméně musím podotknout, že se jednalo zejména (více jak 90 % respondentů) o majitele zemědělské či lesní půdy, kteří na ni aktivně hospodaří nebo jsou rodinnými příslušníky majitelů této půdy. Text je doplněn o poznámky, aby byly některé věci lépe pochopitelné čtenáři.

Závěrem chceme dodat, že tyto výstupy byly za nás velmi podnětné a apelují na udržitelnost nejen environmentální, ale i ekonomickou, což je aktuální téma nejen v návaznosti na události na Ukrajině, ale i na implementaci nových strategií Evropské unie, jež mají být naplňovány jako je Farm to fork, Biodiverzity, Fit for 55 atd. Ty doplňují jednotlivě připravovaná nařízení např. o obnově přírody, o udržitelném používání ochrany rostlin, atd. Tak pro nás z rozhovorů vyplynuly skutečnosti, které budou nadále využívány v rámci jednání naší organizace, které souvisí jejich pochybnostmi ohledně vývoje a udržitelného rozvoje venkova. Ty jsou vždy shrnuty pod odpověďmi na jednotlivé otázky.

Otázka č.1) Oblast trvale udržitelného rozvoje zemědělství a venkova - už jste všichni potvrdili, že vidíte za svou kariéru významné změny, a to nejen ve vývoji technologií, ale i celkovému naladění lidí, co rozvoj brzdí?

Odpovědi respondentů:

“To záleží na konkrétních věcech, oboru podnikání.... Je tam víc faktorů”

“Ono nejde ani tak o rozvoj, ten je stále, ale spíš udržení se na určité kvalitě v porovnání se světovou konkurencí, neustálý růst je neudržitelný”

“Produktivita práce, chuť lidí něco dělat...”

“Ta idea politiků bez reálných podkladů, analýz, ale jen domněnek - jako chápeme cíle klimatické neutrality a ochrany ekosystémů, včetně biologické rozmanitosti.... Na rozdíl od ostatních, kteří do toho často jen hovoří..... ochrana naší půdy je pro nás každodenní činností, snažíme se to co nejlépe spojit s produkcí, protože jsme podnikatelé, my musíme vydělávat a z něčeho žít (Pozn. red. myšleny produkce potravin, dřeva a další biomasy, neřešena mimoprodukční funkce zemědělské a lesnické produkce).... “

“.... nenabízí adekvátní řešení na změnu způsobenou změnou klimatu, ale pouze to tak propagují”

“Uvědomujeme si, nebo alespoň já, že je třeba přistupovat k ochraně našeho životního prostředí a s naší odpovědností jako zaměstnavatelů a podnikatelů na venkově, všichni to po nás začínají požadovat, ale to není tak, že jsme s tím začali až teď.”

“Často si připadám, dle médií, že já si naschvál ničím půdu.... Já neříkám, že se to neděje v některých případech, ale čím je ta půda, kde je vlastník? Stará se o ni nebo mu stačí těch pár tisíc ročně a dělejte si semnou co chcete???? My přitom máme ty nejkvalitnější rozbory půdy.....nikdo to neohodnotí finančně (pozn.red. myšleny dotační a kompenzační finanční nástroje např. SZP, popř. Národní zdroje), já to ale dělám pro sebe, protože pokud management půdy dělám správně a

nikdo mi do toho nekecá (pozn.red. zmíněny instituce jako AOPK), tak jde obojí, Ale to co vymýšlí a nepovolují, (pozn. red.obnovy na některých půdách bez zapravení významné dávky organického hnoje) můj otec se v hrobě obrací”.

“Já bych se vrátil zpět k Vaší otázce, brzdíme to jen my,pokudopravdu chcete, tak i přes legislativu se prokoušete, je ale pravda, že je na nás jako na podnikatelích se rozhodnout, co je pro nás výhodnější, ... finanční kompenzace nemusíme brát, to je stále dobrovolné, ale řekneme si na rovinu, tam kde jsou CHKO a Natura, tak tam ta legislativa docela svazuje ruce i bez toho, aniž by jsme probírali nějaké substitute.”

“No a teď ta taxonomie, to co jste říkala, jako já mám kvalitní půdu - ta teda ten uhlík váže, protože se o ni starám, a teď tedyzaplatí někomu, kdo se o půdu nikdy nestaral, aby se začal o ni starat,... takže každý rok začne z “nuly” sekvestrovat uhlík víc a víc....to je politika...já který to dělá nic nedostanu, protože ta půdy už víc nenaváže??? Nebo jak to mám chápat...” (pozn.red. podmínky taxonomie byly v této době na úrovni EU stále diskutovány, účastníkům byly sděleny základní informace z debat na úrovni EU).

“Proč by ty lidi měli zůstat na venkově - kvalitní péči a společenskou vybavenost máte v hlavním městě, ještě tak okolo krajských měst, ale jinak je infrastrukturou všechno daleko,.... My je tak dobře nezaplatíme....podívejte se teď - státní zaměstnanci dostanou přidáno a my v podnikatelské sféře, my v prvovýrobě, co ty peníze tvoříme, tak mi máme dle statistik menší příjmy než úředníci.... To snad není nikde v Evropě....jak tohle vůbec mohlo projít mi hlava nebere..”

“Stejnak jestli je ten zaměstnanec dobrý, tak mu ty peníze dáš..., teda jen mne mrzí, že nemáme větší možnost té motivační složky, ale to my bohužel zisky neumožňují, nejsem ČEZ...”

Shrnutí:

Rozvoj popř. udržení kvality služeb je závislé na: politických rozhodnutích, ekonomických možnostech a zdrojích, které jsou k dispozici.

Otázka č.2) V čem tkví pro Vás ten největší problém pro zajištění udržitelného rozvoje venkova?

“Jsou dělána rozhodnutí, které ovlivní každého z nás, zejména Evropu, bez adekvátního posouzení dopadů.”

“.... převládá ideologie, problém je, že většina lidí začne svou argumentaci ”pocházím e zemědělské rodiny”ale nikdo z nich to prakticky nevykonával....to je špatně...než cokoliv schválí, měli by mít praxi v oboru, ne jen vysokou školu...”

“Všichni tomu rozumí, ale nechtějí to dělat, nás to však ovlivní, Říkám, že se nepřizpůsobíme, ale zbytečně nám to ráže klacky pod nohy a pak se nemůžeme věnovat právě tomu zemědělství...”

“....Oproti produkčním oblastem, my na horách nemáme takové možnosti vymýšlet jiný business plán v zemědělství, prostě je ta půda samý šutr, já dle rozhodnutí úředníka ty šutry nemám ani sbírat a mám je nechat tam, kde se přirozeně nachází.....prostě ta kvalita půdy odpovídá horám, víc finančních prostředků z nich nedostanu, kdežto ten příjem dole (pozn. red. myšleno produkční oblasti) z ha je úplně jiný... já jim nezavidím, ale na ten traktor si prostě vydělají rychleji,.....já ten traktor za rok můžu odepsat (pozn. red. Myšleno fyzicky ne účetně).....prostě na ty investice rychleji dosáhnou...”

“...no rozvoj venkova jde často i proti rozvoji zemědělství - podívejte se kolik se zastavuje půdy pro účely staveb soukromých i veřejných, pak je tady otázkou, jak je myšlena - rozvoj zemědělství neb rozvoj resp. rozšíření venkovského obyvatelstva či financí, jež tam tito často víkendoví návštěvníci nechávají...”“Jako majitel půdy z krátkodobého hlediska na prodeji vydělám, pro rozvoj zemědělského podnikání je to ovšem ztráta”

Shrnutí:

Byrokratické zatížení subjektů působících na venkově. Finanční prostředky - omezené.

Otázka č.3)

V čem tkví pro Vás ten největší problém pro zajištění udržitelného rozvoje zemědělství?

A lze definovat body, které rozvoj do budoucna ovlivní?

“Ať už počasí, nebo klimatická změna - vidíme to na výnosech, s nějakými výkyvy počítáme, ale některé roky byly opravdu extrémní (pozn. red. sucho 2018)...ukazuje se to právě na těch loukách, kde nám “někdo” zakáže působit a kulturně hospodařit, ten management vlhkomilných luk - tam ta tráva nerostla, ta suchá stála.... No katastrofa... na to by se měli ty úředníci jet podívat...”

“...souhlasí, jestli se s tím něco neudělá, tak mám obavy na lokální pouště... a pokud jde o erozi, tak ta bude přesně tam i když tam máme TTPéčka (pozn. red. trvalý travní porost)...”

“A trestat budou nás a ne toho úředníka”

“Vzdělávací systém, musíme se více propojit a individuálně komunikovat, my to vidíme okolo, ... osobně nemáme problém, my máme dost zaměstnanců, ale je to tím, že s manželem spolupracujeme s lokálními školami a snažíme se s nimi spolupracovat a učitelé nám také vybírají ty motivovanější a šikovnější studenty na praxi, protože ví, že je něco naučíme a nebudou u nás “jenom” zametat....”

“...hospodařím v LFA, takže nejprve přírodní omezení vyplývající z BPEJ a celkově sklovitosti a přírodních možnostech té půdy pak srážky ubývají a na hory jinak než ze shora je nedostaneme....”

“... nejefektivnější je pastva na horách, věděli to i naši předci, co je lepšího a ekologičtějšího než pasoucí se kráva na zelené trávě, kterou si sama pohnojí, rozbourám si ji a prodám lokálně, ale musí na to ty lidi také mít....a cenou konkurujeme brazilskému masu plného látek, které v EU jsou zakázané, ale tady se to maso prodává.....”

“Teď mne napadá asi jako nejlepší příklad dohoda se zeměmi MERCUSOR, embargo vývozu do některých částí světa,”

“...propaganda - nejíst maso apod. extrémny, jen prostě jíst lokálně, v tomto je ta strategie Z visí na vidličku pravdivá.... Jako bez toho dobytka ty půdy zdegradují...”

„....Starší zkušení mi poradili, a myslím že dobře, ale často se jejich rady nesetkají s kladným ekonomickým výsledkem hned, ale postupně...., jejich rady by také neměly být opomíjeny, já sám teď učím ostatní, to co jsem se naučil, ale neznamená to, že se neučím u ostatních, musím, jinak bych zakrňel...“

„no a ten zákaz orby, to vymyslel někdo od stolu a nikdo se d námi neporadil, ... ano mají pravdu, ale u máku, sladovnického ječmene,, to je likvidace o nás bez nás... a proč, protože aplikují jeden výysl. na všechno....“

Shrnutí :

přírodní zdroje - biofyzikální rámec půd, vody, teploty, flóry a fauny;

tradiční zemědělské a zpracovatelské postupy a kultura na daném území (spotřební košíky-kvalita vs. kvantita konzumace potravin)

vládní politiky (např. práva a povinnosti k vlastnictví půdy, práva a povinnosti podnikatelů, marketing, dobré životní podmínky zvířat, pracovní vztahy)

mezinárodní obchodní dohody

veřejné mínění a obavy

kolísání prostředí - klimatická změna, vnější vlivy často vyvolané rozhodnutími vlád (zmíněn COVID, Ukrajina apod.) Odolné ekosystémy znamenají, že se přizpůsobujeme novému normálu, častějšími extrémními povětrnostními jevy, které přinášejí nejistotu a potíže, které zatím

Ostatní doporučení shrnuto do 10 + 1 bodů:

- 1) Zodpovědnost úředníků a politiků za svá rozhodnutí ve prospěch obyvatel ČR a EU.
- 2) Přehodnocení zákonů a byrokracie s ní spojené.
- 3) Cíleně se zaměřit na klimatické výzvy a vyvážit udržitelnou výrobu a ochranu biologické rozmanitosti, zejména tam, kde nebyly vzaty v potaz negativní důsledky, jež aktuálně ovlivňují obyvatele ČR.
- 4) Začít spolupracovat a komunikovat s vlastníky půd, zemědělci a dalšími stakeholdery na které jsou kladeny větší a větší požadavky v návaznosti na environmentální a klimatické téma.
- 5) Posunout za hranice samotné ochrany a obnovy (často direktivní z pozice státu a jeho orgánů) a zaměřit se na adaptaci a odolnost v rámci debaty a motivačních nástrojů pro ty, kdo mají zájem.

- 6) Zemědělský výroba, zpracování potravin, těžba dřeva- pouhé omezení výroby, nevyhnutelně vede k přemísťování výroby do jiných částí světa, které nemají stejné normy (ekologické, zdravotní, atd.), což vede k přenosu ekologických problémů do jiné části světa a otevření evropského trhu dovozům na úkor lokálních podnikatelů.
- 7) Biologická rozmanitost - odborný přístup a náhled z podnikatelské praxe. Zatímco některé druhy potřebují chráněná území, aby se jim dařilo, existuje mnoho druhů, jejichž preferovaným stanovištěm jsou člověkem vytvořená a spravovaná stanoviště, jako jsou lesy spravované udržitelně. Nicméně často zasáhne neflexibilně zakotvený zákon, který ovlivní danou oblast a obyvatelům není dán nástroj řešení nastalé situace, která je ovlivněna politickým rozhodnutím (např. vlk, bobr, volavky, ...). Zajistit diskuzi s majiteli a místními uživateli půdy, kteří dané lokality rozumí a "nesjednocovat pravidla pro celou Evropu" v případě, kdy máme rozdílné podmínky a účinná řešení.
- 8) Zefektivnění servisu státních institucí.
- 9) Vzdělávání - věnovat pozornost rozvoji a prohlubování znalostí studentů a těch, kteří je učí. Rozvíjet dovednosti k řešení problémů, informování o rychle se měnících technologiích, ale i legislativě v návaznosti na jejich budoucí povolání. Podporovat nejen samotné vzdělávání, ale i praktické zkušenosti a dovednosti.
- 10) Zaměřit se na vyrovnanost podpory vs. zneužívání sociální solidarity
- 11) Potřebujeme více přístupů zdola nahoru.

Závěr

Na základě získaných dat v rámci průzkumu můžeme zkonstatovat, že trvale udržitelný rozvoj zemědělství a venkova v době 4. průmyslové revoluce je velice složité téma protože, aby bylo vyřešeno, musí evropské politiky podporovat a zvláštní pozornost věnovat venkovským oblastem, a zvláště zemědělství a mezigenerační výměně, protože zemědělská populace stárne a klesá neustále počet jak farmářů, tak zaměstnanců v zemědělství.

Veliký úkol čeká EU v následujícím období v přístupu k venkovským oblastem, kde se uskutečňuje zemědělská výroba.

Evropský hospodářský a sociální výbor podporuje celkem 9 cílů, které Evropská komise navrhla pro společnou zemědělskou politiku na období 2021 – 2027:

1. zaručit spravedlivý příjem pro zemědělce
2. zvýšit konkurenceschopnost zemědělství
3. nastavit rovnováhu sil v potravinovém řetězci
4. působit proti změně klimatu a chránit životní prostředí
5. chránit životní prostředí
6. chránit krajinu a biologickou rozmanitost v různých oblastech Evropy
7. podporovat generační obměnu
8. udržet dynamiku ve venkovských oblastech
9. chránit jakost potravin a zdraví občanů

Položme si otázku, jaký význam mají venkovské oblasti:

1. je to jejich kvalitativní rozměr, žije v nich 55 % populace
2. pracuje zde 50 % zaměstnanců
3. vytvářejí 45 % hrubé přidané hodnoty.

Program zemědělství 4.0. například obsahuje, že procesy digitalizace přinášejí nové pracovní a hlavně podnikatelské příležitosti, a hlavně vytváří nové životní vyhlídky pro mladé lidi a vedou ke změně tendence k vylidňování.

Změna současné demografické tendence vyžaduje, aby se mladý člověk z venkova osobně rozhodl neodejít do města.

Hlavním ukazatelem, který má vliv na toto rozhodnutí, ale není jediný, je možnost pracovat ve svojí profesi, jež bude důstojně ohodnocena a bude mít do budoucnosti perspektivu. Je třeba šířit a uskutečňovat atraktivní a zajímavý obraz života mladých lidí na venkově.

Rovný by měl být i přístup ke společnému vlastnictví zemědělských podniků.

Ve venkovských oblastech převažují podniky, které se věnují zpracování zemědělských produktů. Pobídkou k rychlé mezigenerační výměně mohou být dostatečně vysoké daňové pobídky. Ve většině vesnic je největším podnikem zemědělské družstvo nebo soukromý zemědělec.

Vzhledem k sociální povaze je třeba zachovat rozdílné daňové zacházení v jejich prospěch či poskytnutí různých druhů podpor ze strany veřejné správy. Zemědělství je často základním kamenem místního hospodářství, který umožňuje rozvoj ostatních odvětví, jako je zemědělsko-potravinářský průmysl a také cestovní ruch.

Generační obměna se dotýká řady oblastí a odvětví. V rámci společné zemědělské politiky se toto široká otázka generační obměny řeší prostřednictvím různých opatření a nástrojů, jako jsou přímé platby, pomoc při zakládání nových podniků pro mladé zemědělce, finanční nástroje, poradenské služby, či roční nebo jednorázové platby v režimu pro malé zemědělce.

Problémy, které brzdí mezigenerační výměnu a přilákání mladých lidí do zemědělství:

1. Jedním z největších problémů je příjem
2. Další je velká byrokratická zátěž
3. Spravedlivé ceny zemědělských produktů, které jsou likvidovány dovozem produktů, které neodpovídají normám platných v EU
4. Další problém je získávání investičních finančních prostředků
5. Hlavním výrazným prostředkem je půda, která ovšem není dostatečně dostupná
6. Dalším problémem je absence odpovídajícího systému odchodu do důchodu
7. Velkou pomocí by bylo opatření k usnadnění přebírání podniků od starší generace a převodu zemědělských podniků z převodce na nabyvatele

Hlavním účelem průzkumu bylo vyhodnocení současného stavu a hlavně, jak pomoci mezigenerační výměně v zemědělství a jak zlepšit pozici mladých farmářů a zemědělců.

1. Příspěvek k příjmům, který je mladým zemědělcům poskytován prostřednictvím přímých plateb, představuje rozhodující faktor při volbě tohoto povolání. Jednoznačně můžeme konstatovat, že bez této doplňkové podpory by většina mladých zemědělců nebyla schopna tuto profesi začít vykonávat.
2. Je třeba prodloužit dobu poskytování plateb mladým zemědělcům ze stávajících 5 let na dobu 7 let.
3. Je třeba zvýšit rozpočtové prostředky SZP z 2 % v letech budoucích 2021-2027 na 4 % vnitrostátních přidělů na přímé platby.
4. Jednotlivé stávající oblasti financování by měly pomáhat mladým zemědělcům prostřednictvím finančních nástrojů a státních záruk.

Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) se zabýval hodnocením dopadu SZP na generační obměnu a v informační zprávě evropské komisi jsme doporučili tato následující opatření:

1. EHSV zdůrazňuje význam SZP a řádně fungujícího jednotného trhu pro to, aby zemědělství zůstalo životaschopné a aby byli do tohoto odvětví přilákáni mladí lidé.
2. Je důležité vyčlenit v období 2021-2027 na SZP dostatečně vysoký rozpočet, aby byly k dispozici potřebné finanční prostředky pro náležitou podporu generační obměny, z tohoto důvodu je zapotřebí vyčlenit alespoň 2 % rozpočtu SZP (první a druhý pilíř) na podporu mladých zemědělců. Aby bylo možné poskytnout mladým zemědělcům ve všech členských státech stejnou perspektivu rozvoje, mělo by se ve větší míře usilovat o zvýšení přímých plateb mladým zemědělcům v těch členských státech, jejichž přímé platby jsou výrazně pod průměrem EU.
3. Podpora generační obměny v zemědělství vyžaduje, aby byla různá opatření SZP lépe vzájemně provázána a prováděna koordinovanějším způsobem, díky čemuž bude možné podporovat mladé zemědělce v jednotlivých fázích budování jejich podniků.
4. EHSV se vyslovuje pro zvýšení stropu podpory určené mladým zemědělcům. Poskytnutí této podpory při zakládání nových podniků musí předcházet důkladné poradenství při přípravě realistického podnikatelského plánu jejich podniků.
5. Je třeba prodloužit dobu, po kterou jsou mladým zemědělcům poskytovány doplňkové platby v rámci prvního pilíře SZP z 5 na 7 let.
6. EHSV se důrazně vyslovuje pro to, aby doplňkové platby poskytované mladým zemědělcům v rámci prvního pilíře SZP činily minimálně 25 %.
7. Při každé budoucí reformě SZP musí hrát stěžejní roli stávající opatření SZP na podporu mladých zemědělců a nových podnikatelů prostřednictvím vnitrostátní rezervy a režimu pro mladé zemědělce.
8. Aby bylo možné zachovat každoročně dostatečnou vnitrostátní rezervu pro mladé zemědělce, měly by mít členské státy možnost uplatňovat v případě prodeje a pronájmu zemědělských podniků mechanismus zpětného vyžádání vyplacených prostředků (clawback), a to s přihlédnutím ke zvláštnostem právních předpisů.
9. EHSV se vyslovuje pro to, aby byla v rámci druhého pilíře SZP stanovena vyšší strukturální podpora na investiční činnost, kterou mohou využít mladí vyškolení zemědělci ve většině členských států, a doporučuje rovněž, aby byla tato podpora poskytována po dobu 7 let (namísto dosavadních 5 let).
10. EHSV členským státům doporučuje, aby zavedly zvláštní právní rámec pro převody zemědělských podniků.

11. EHSV doporučuje navýšit environmentální platby poskytované mladým zemědělcům v rámci druhého pilíře alespoň o 25 %, aby se tak zvýšila jejich účast.
12. V rámci opatření druhého pilíře SZP by měl být kladen důraz na poskytování levných půjček a nízkonákladového financování mladým zemědělcům. Je třeba zvážit zavedení nového mechanismu financování, v jehož rámci by byla - při co nejmenší byrokratické zátěži - poskytována rozsáhlejší podpora mladým lidem, kteří přebírají nebo dědí zemědělský podnik.
13. V rámci druhého pilíře SZP je třeba zajistit přístup k různým způsobům předávání praktických znalostí. EHSV se domnívá, že by členské státy měly vyčlenit vyšší finanční prostředky na poradenství určené mladým zemědělcům a na jejich vzdělávání a odbornou přípravu.
14. Členské státy by měly ke generační obměně pobízet tím, že co nejvíce omezí náklady a daně spojené s předáváním zemědělských podniků další generaci.
15. Je třeba pobízet mladé ženy k tomu, aby se ujímaly řízení zemědělských podniků, usazovaly se ve venkovských oblastech a hrály v zemědělství plnohodnotnou a aktivní úlohu, a to mj. prosazováním toho, aby ženy vlastnily zemědělské podniky, a vytvářením sítí mladých žen působících v zemědělství. K zakládání a úspěšnému fungování samostatných zemědělských podniků by mohly významně přispět programy sloužící k rozvoji podnikatelských dovedností.
16. EHSV podporuje záměr výstižněji definovat pojem „aktivního zemědělce“.
17. Je třeba věnovat zvláštní pozornost mladým zemědělcům, kteří vykonávají zemědělskou činnost v oblastech s přírodními omezeními. Jejich důležitá role by měla být lépe zohledněna v rámci druhého pilíře SZP.
18. EHSV doporučuje, aby byla do druhého pilíře SZP zahrnuta možnost zavedení systému předčasného odchodu do důchodu v členských státech.

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Zdroje

Evropský hospodářský a sociální výbor NAT/766 Hodnocení dopadu SZP na generační obměnu
INFORMAČNÍ ZPRÁVA sekce Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí Hodnocení
dopadu SZP na generační obměnu 2019

Článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie

Druhý ročník konference Budoucnost evropského zemědělství 2020, Evropský parlament
18. listopadu 2020.

EFFAT - European Federation of Food, Agriculture and Tourism Trade Unions | Together for
decent work and fair pay from farm to fork. EFFAT - European Federation of Food, Agriculture
and Tourism Trade Unions | Together for decent work and fair pay from farm to fork [online].
Copyright © 2019 [cit. 04.10.2021]. Dostupné z: <https://effat.org/>

Geopa-Copa. Copa Cogeca [online]. Dostupné z: <https://www.copa-cogeca.eu/about-geopa>